

Jasna beseda Washingtona

Sredstva množičnega obveščanja v osrednji Sloveniji so po našem posvetilu odločno premalo pozornosti obisku, ki ga je zunanji minister Lojze Peterle na začetku prejšnjega tedna opravil v Washingtonu. Tu so ob tej priložnosti odpri nove prostore slovenske veleposlaništva, šefa slovenske diplomacije pa je sprejel ameriški zunanji minister Warren Christopher. Srečen slučaj je hotel, da je Peterletov obisk v ameriški prestolnici potekal v dneh, ko je ameriški tisk z velikim poudarkom poročal, da so v novi italijanski vladi prvič po drugi svetovni vojni tudi neofašistični ministri in da bo ta vlada vodila agresivno zunanjo politiko, kar naj bi prišlo do izraza v odnosih s Slovenijo, zlasti z izničenjem osimske pogodbe.

V prisotnosti zunanjega ministra Peterleta je Warren Christopher dejal dobesedno: »Verjamejo v ozemeljsko celovitost Slovenije in menimo, da je treba meje spoštovati. Prav nobenega razloga ne vidimo za spreminjanje meja. Takšne italijanske zahteve mi sicer niso znane in mi zlasti ni znano, da bi imele obliko uradnega predloga. Za zdaj le izjavljam, da ameriška vlada podpira ozemeljsko celovitost v okviru sedanjih slovenskih meja.»

Zelo jasna izvajanja šefa ameriške diplomacije so prišla v javnost zares v pravem trenutku, saj so misovci in nekateri drugi njihovi zavezniki v vladni večini že tako govorili in ravnali, kot da bi bila sprememba meje s Slovenijo in Hrvaško nekaj povsem naravnega in preprostega. V resnici pa so s tem v mednarodni demokratični javnosti in v glavnih zahodnih demokratičnih državah še bolj opravičili hudo nejevoljo in zaskrbljenost, ki sta prišli do izraza, kakor hitro se je razširila vest, da bo Berlusconi v svojo vlado vključil tudi nekaj neofašistov.

Zadeva z mejo je torej jasna: za svetovno velesilo, kot so ZDA, ni nobenega razloga za njeno spreminjanje; ZDA podpirajo ozemeljsko celovitost Slovenije.

Zanimivo je, kako je tudi novi italijanski zunanji minister

DRAGO LEGIŠA

Berlusconi ni razvezal glavnih vozlov svoje politike

Ministrski predsednik Berlusconi je v ponedeljek, 16. t.m., predstavil svojo vlado parlamentu in ga prosil za zaupnico. Programski govor je prebral v senatni zbornici, kjer pa njegova na volitvah zmagovita naveza »na papirju« nima večine. Manjka ji le nekaj glasov. Republiška ustava določa, da mora vlada prejeti zaupnico v obeh vejah parlamenta. Ni torej dovolj zaupnica v poslanski zbornici, kjer nova vlada lahko računa na podporo večine poslancev. Če ji senat ne izglasuje zaupnice, mora ministrski predsednik odstopiti, državni poglavar pa imenovati novega mandatarja. Sicer bo v sredo, 18. t.m., vse jasno.

V programskem nastopu predsednik Berlusconi pravzaprav ni razvezal tistih vozlov v politiki svoje vlade, zaradi katerih je bil deležen hudih kritik tako doma kot v tujini. Politično osveščena javnost v državah s staro in preizkušeno demokratično tradicijo

sploh ne more razumeti, kako lahko postane predsednik vlade človek, ki je lastnik pravega finančnega in gospodarskega imperija. Njegova dejavnost poleg tega sega na področje informacije, ki je, kot je razumljivo, silno kočljivo, saj nudi veliko možnosti za manipuliranje z javnim mnenjem. Ministrski predsednik se očitkov in pomislekov zaveda, vendar preprosto trdi, kako noben zakon ne prepoveduje podjetniku, da bi bil tudi politik. Sklicuje se dalje na dejstvo, da je prvi porok za prozornost vseh ukrepov in vsega dela vlade sam predsednik republike. Napoveduje tudi odobritev posebnega zakonskega osnutka, ki ga bodo izoblikovali trije že od vlade imenovani izvedenci in ki naj ta kočljivi problem tudi uredi. Določen je že rok za odobritev osnutka, in sicer do 24. septembra letos. Takšna rešitev pa ne prepričuje ne opozicije ne večine pravnih in drugih strokovnjakov, ki zato vztrajajo pri zahtevi, naj Ber-

lusconi svoje imetje proda na borzi, če že hoče opravljati tako odgovorno nalogo, kot je dolžnost ministrskega predsednika.

Drugi vozle je prisotnost neofašistov v vladi. Tisk, radio in televizija v zahodnih demokratičnih državah so poročali o zaprepaščenosti in zaskrbljenosti ob »evropski premieri«, kar naj bi tudi bila vključitev neofašistov v italijansko vlado prvič po drugi svetovni vojni. To tudi zato, ker se je fašizem rodil v Italiji. Zato je Berlusconi že na začetku programskega govora imel za potrebno poudariti, da njegova vlada zago-

Iz vsebine:

Po flamskih ulicah (str. 3)

Občna zbornica openske in nabrežinske hranilnice (str. 4)

Postavitev spomenika Ubaldu Vrabcu v Rodiku (str. 5)

Trener A. Vremec o uspehih in težavah naše košarke (str. 7)

I. Budin: Tri četrtine stoletja (II.) (str. 7-8)

Slovinci na listi Federalizem

Na evropskih volitvah z dne 12. junija 1994 se bo predstavila tudi lista manjšin avtonomističnih gibanj Federalizem, ki jo je sooblikovala Slovenska skupnost. V našem volilnem okrožju, ki zajema severovzhodni del Italije, in sicer dežele Furlanijo-Julijsko krajino, Veneto, Emilijo-Romagno ter Tridentinsko-južno Tirolsko, bo njen nosilec bivši beneški župan in večkratni parlamentarec v Rimu in Strasburgu Mario Rigo, na drugem mestu bo predstavnik nemške manjšine na južnem Tirolskem Alfons Benedikter, na tretjem pa pisatelj Alos Rebula. Med kandidati v našem volilnem okrožju so poleg Rebule še trije drugi predstavniki slovenske stranke, in sicer novi deželni tajnik Martin Breclj, dr. Rafko Dolhar in prof. Andrej Bratuž.

V našem volilnem okrožju je na zadnjem mestu na listi tudi glavni kandidat Union Valdotaie Francesco Stevenin, ki je predsednik deželne sveta Doline Aoste in v severozahodnem volilnem okrožju tudi nosilec liste Federalizem. V tem volil-

nem okrožju je med kandidati prof. Andrej Bratuž, medtem ko Marjan Terpin nastopa na listah Federalizem v srednji in južni Italiji.

Povemo naj, da je listo Federalizem poleg Slovenske skupnosti sooblikovalo kar 9 političnih strank ali gibanj in sicer: Union Valdotaie, Union für Südtirol, Die Freiheitlichen Südtirol, Partidu sardu indipendentista, Lega Piemont, Movimento autonomista occitano, Lega autonomia Veneto, Lega autonomia Friuli, Movimento europeista meridionale, podpirajo pa jo še druge organizacije. Kazalo je, da bo med volilnimi zavezniki tudi Avtonomistična tridentinsko tirolska stranka, vendar se je naposled odločila, da sodeluje samo prek svojega kandidata in znanega kolesarja Francesca Moserja, ki nastopa v vseh volilnih okrožjih, razen v severovzhodnem, se pravi našem.

Lista Federalizem se zavzema za Evropo narodov in krajevnih avtonomij, v kateri naj bi tudi narodnostne manjšine imele polno možnost razvoja.

tavlja zvestobo atlantskemu zavezništvu, politiki evropske integracije in politiki miru. Podobna zagotovila je v Bruslju ta dan hotel dajati novi zunanji minister Martino. Zanimivo pa je, da Berlusconi v skoraj eno uro trajajočem govoru ni niti enkrat izustil besede proti-fašizem, četudi se je večkrat skliceval na republiško ustavo, ki je nastala iz boja proti črni Mussolinijevi diktaturi.

Manjšine je govornik omenil le mimogrede in zelo splošno. Dejal je, da jih je treba spoštovati, začevši z etničnimi manjšinami. Pripadniki manjšin širom po državi — in seveda pripadniki naše slovenske manjšine v Italiji — se gotovo ne morejo zadovoljiti s tako splošnimi zagotovili in načelnimi izjavami.

Naravnost razočarani pa so najbrž tisti, ki so pričakovali, da bo predsednik vlade natančneje obravnaval vprašanje ustavnih

D.L. ■■■► 2

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 19. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 S hrano do zdravja; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Iz filmskega sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dopolnjenje z najbližnjega vzhoda.

■ PETEK, 20. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopolnjenje z najbližnjega vzhoda; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Otroški radijski tednik« (Zlata Jurin); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.00 Nekaj minut z...; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 21. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.00 Bon-ton odpira vsa vrata; 10.00 Poročila; 12.00 Krajevne stvarnosti: »Ta rozajanski glas« — oddaja iz Rezijske; 12.45 Krajevne stvarnosti: Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; 15.00 Tisoč let naših prednikov; 16.15 Glasba za vse okuse; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Janez Povše: »Prosim, vprašajte berlinski zid!«.

■ NEDELJA, 22. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Fant za zamenjavo« (po povesti Cristine Nöstlinger); 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.20 Filmi na ekranih; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Nebesa«; 15.00 Krajevne stvarnosti; 16.00 Krajevne stvarnosti; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 23. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj: Na bregovih Vardarja; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 15.00 Julius Kugy: Slovenske gore, slovenski ljudje; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.10 Marta Ivašič: Šolski prijatelj.

■ TOREK, 24. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Skozi tančico molka; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Nebesa«.

■ SREDA, 25. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Koroški obzornik; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Literarne podobe: »13 za 13« — trinajst oddaj za trinajst slovenskih sodobnih romanov.

Lista Federalizem za Evropo narodov

Lista Federalizem, ki so sestavlja kakih 10 manjšinskih strank in avtonomističnih gibanj, se je v teh dneh predstavila tudi v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Srečanja so bila v Gorici, Pordenonu, Trstu in Vidmu. Na vseh je bil prisoten nekdanji beneški župan in bivši evropski poslanec Mario Rigo, predstavnik Avtonomistične beneške lige, ki je nosilec liste v našem okrožju. Na srečanjih so ga spremljali tudi predstavniki Slovenske skupnosti, ki nastopajo kot kandidati na tej list - Alojz Rebula, Martin Breclj, Rafko Dolhar in Andrej Bratuž. Poudarili so, da je bogastvo Evrope prav v raznolikosti narodov, narodnosti in kultur. Glavni kandidat Rigo je potrdil, da se lista Federalizem zavzema za Evropo narodov in krajevnih avtonomij ter za spoštovanje drugih jezikov in kultur.

Na sliki: (z leve) A. Bratuž, A. Rebula, M. Breclj, M. Rigo in M. Terpin na predstavitvi v Gorici

Slovenska skupnost o Berlusconijevem programskem govoru

Ssk je z veliko pozornostjo spremljala programski govor ministrskega predsednika Berlusconija v senatu. Kljub splošnosti programa je vodja gibanja Forza Italia med predstavljanjem svoje vlade za zaupnico omenil dolžnost države, da spoštuje manjšine, začeni z etničnimi. Potrdil je nadalje privrženost Helsinškim načelom o državnih mejah. O tem in sploh o dogovornem reševanju dvostranskih vprašanj s sosednjimi državami, zlasti s Slovenijo, je skoraj istočasno veliko bolj razčlenjeno spregovoril novi italijanski zunanji minister Martino v Bruslju.

Vse to nekoliko blaži napetost in zaskrbljenost, ki ju je vzbudilo rojevanje nove italijanske vlade doma in po svetu, je zapisano v tiskovnem poročilu Ssk. Res pa je tudi, da bi od Berlusconija pričakovali jasnejših besed prav spričo vznemirjenosti, ki vlada še posebej pri narodnostnih manjšinah v Italiji in v mednarodni skupnosti zaradi prisotnosti neofašistov oziroma postfašistov v vladi in pa zaradi raznih neodgovornih izjav glede pravic manjšin ter odnosov s Slovenijo. Še zlasti o potrebi po pravični zaščiti slovenske manjšine bi bil moral Berlusconi kaj več povedati, tudi spričo dejstva, da je bil nanjo izrecno opozorjen. Vsekakor Ssk namerava soditi vlado tudi in predvsem po dejanjih, kot je Berlusconi-jeva želja, seveda če si bo znal zagotoviti zaupnico v parlamentu.

Berlusconi ni razvezal...

◀▶ oziroma institucionalnih reform, predvsem pa problem federativne ureditve države, ki je — ali je vsaj bil — tako pri srcu Severni lige, enemu bistvenih členov zmagovalne volilne navede.

Tudi gospodarski in socialni program je preveč splošen in deklarativen, da bi ga lahko resno preučili in ga ocenili. Gospodarski liberizem, tržno gospodarstvo, lastninjenje, pravična davčna politika, skrb za malo in srednjo industrijo, skrb za ustanavljanje novih delovnih mest ipd. so lepe, a prazne besede, če hkrati ne navedeš, kako, s čim in kdaj bodo te besede dobile tudi ustrezno vsebino.

Jasna beseda Washingtona

◀▶ Antonio Martino po jasnih besedah, izrečenih v Washingtonu, imel za potrebno poudariti, da so »meje nedotakljive« in da nova vlada »nima nobenega namena vreči v koš osimsko pogodbo«. Po njegovem obstajajo le »bilateralni problemi«, ki jih lahko »nachenjamo mirno in brez pretresov« (Corriere della Sera 14.5.94).

Iz ankete, ki jo je te dni objavil tržaški »Il Piccolo«, izhaja, da je 65 odstotkov anketirancev mnenja, da sta revizija osimske pogodbe in torej sprememba me-

Poletni tečaj slovenskega jezika bo avgusta meseca v Kopru

Zgodovinsko društvo za južno Primorsko prireja tudi letos Poletni tečaj slovenskega jezika, ki bo v Kopru od 15. do 28. avgusta. Tečaj je namenjen vsem, ki bi se radi naučili slovenskega jezika ali svoje znanje slovenščine še izpopolnili, bolje spoznali Slovenijo in hkrati preživel dva prijetna tedna ob morju. Udeleženci morajo imeti najmanj 17 let. Razvrščeni bodo v razne skupine, po stopnji in znanju jezika. Tečaje vodijo strokovno usposobljeni lektorji. Ob koncu bodo vsi udeleženci dobili tudi potrdilo o udeležbi, študije najvišje skupine pa bodo lahko opravili tudi izpit iz aktivnega znanja slovenščine, kar je pogoj za vpis na Univezo v Ljubljani.

Vsak dan se bodo udeleženci učili štirih ure, popoldne pa bodo lahko sodelovali pri raznih drugih dejavnostih (pevski zbor, folklor, novinarska delavnica, predavanja itd.), pa tudi večerni program bo zelo bogat. Prvo soboto in nedeljo sta tudi predvideni dve celodnevni ekskurziji. Prosti časi, ki ga kljub natrpanemu programu ne bo manjkalo, pa bodo udeleženci lahko izkoristili za počitek in rekreacijo.

Vse podrobnejše informacije lahko dobite pri Vesni Gomezel, II. prekomorske brigade 43/e, 66000 Koper, telefon 00381 66/23235 ob ponedeljkih in sredah od 16. do 18. ure.

Zaskrbljujoč pa je prezir, ki ga novi ministrski predsednik kaže do političnih strank. Res je, da so slednje v Italiji povzročile veliko gorja, a je prav tako res, da brez političnih strank ni prave in resnične demokracije in tudi ni pravega in resničnega napredka, ne gmotnega ne duhovnega.

Italijani bodo verjetno na lastni koži spoznali, da je svet politike, ki je predvsem skrb za javno blaginjo, popolnoma drugačen od tistega, ki ga prikazujejo Mike Bongiorno in ducati drugih glumačev po zaslonih Berlusconijevih televizijskih omrežij in katerim se mora ta »veliki gospod« zahvaliti, če se je v politiki povzpelo tako visoko.

je nestvarni. S tem mnenjem se strinja tudi nekdanji italijanski svetovalec pri Zavezniški vojaški upravi v Trstu, Diego De Castro, ki pa meni, da bi rimska vlada morala na pogovorih s Slovenijo vztrajati, naj slednja odobri zakon o lastninski pravici za tujce. To naj bo pogoj za italijansko podporo za vstop Slovenije v Evropsko zvezo.

Berlusconijev novi zunanji minister je pravkar omenjeno stališče ponovil tudi v nedeljo, 15. t.m., v Bruslju. To pomeni, da so izjave šefa ameriške diplomacije imele svoj učinek, k čemur je »svoj lonček pristavil« tudi Peter letov obisk v Washingtonu.

PO FLAMSKIH ULICAH

Mesta v današnji Evropi so v glavnem nastala v srednjem veku. Po prvotnem fevdalnem monopolu se je počasi začelo razvijati meščanstvo in si ustvarilo nova središča. Mesto je imelo svoj center pri katedrali, navadno gotski (ali romanski), pri mestni hiši, sestavljale pa so ga ulice, uličice in trgi s tipičnimi dejavnostmi (obrtni, mala trgovina, prosti poklici). Vse to je morda najzgovorneje opisal belgijski zgodovinar H. Pirenne, ko je prikazal nastanek srednjeveškega mesta.

In prav na flamskem ozemlju, na severo-zahodu Evrope, je nastala vrsta tipičnih srednjeveških mest in mestec s prejšnjimi karakteristikami. To je zlasti današnja Belgija, kjer lahko še danes vse to občudujemo v mestih, kot so Bruges, Ostende, Gand, pa seveda prestolnica — Bruselj, kjer se sicer prvotni flamski element lepo meša s francoskim... In prav s tega nekaj impresij.

Ribje ulice: Znani flamski slikar v pozni renesansi Pieter Brueghel bi bil prav gotovo nadvse vesel, ko bi danes lahko spet prenesel v barve in na platno živ izsek vsakdanjega življenja. To so male uličice sredi samega bruseljskega zgodovinskega središča, ki se odvijajo od katedrale do bisera belgijske prestolnice Grand Place. Med seboj se križajo in prepletajo, za orientacijo služi le kraljevska Galerie Saint-Hubertus, ki v razkošju kristala, lestencev, izložb in udobnih kavarn nudi posebej turistu, pa tudi Bruseljčanu, primeren kotiček za opazovanje. Kaj pa naredi omenjene male ulice tako mikavne?

Tako opoldne kot zvečer se človek znajde pred pravo pravcato razstavo, pa ne Brueghelovih slik, ampak živih »umetnin«. Neštevilne gostilnice, male restavracije in drugo imajo pred svojimi prostori dobesedno razstavljene v glavnem ribe in rake oz. morsko favno nasploh. Moti se tisti, ki meni, da so za ribe mojstri le Sredozemci, tudi severnjaki so zelo veliki ljubitelji teh poslastic. Ko človek občuduje te pisane ribje kompozicije, prepletene z najrazličnejšo svežo zelenjado, lahko potrdi, da gre za pristne umetnine...

Bežeči oblaki: Severno nebo ima gotovo svoje čare, ki privlačijo popotnika. Prešeren je zapisal o Andreju Smoletu, »videl si jasno nebo italijansko« in s tem podčrtal posebnosti južnega, sredozemskega podnebja. Nordijsko nebo je seveda nekoliko drugačno. Posebej, ko gre za močan vpliv atlantskega vetra, ki vpliva tudi na prestolnico kraljevine Belgije. Seveda se to še bolj kaže v

obmorskem Ostendeju, ki pa gospodari tudi nad notranostjo dežele. Hitro bežeči oblaki, nepričakovane razjasnitve, dež, ki včasih pada skoraj z modrega neba, prijeten in lahek piš z zahoda — vse to je dokaj značilna poteza v vremenskem smislu.

Grand Place: Pravi biser Bruslja pa je Veliki trg (Grand Place — ali flamsko Grote Markt). To je res pravi mestni salon. Sicer (skoraj v navzkrižju z imenom) majhen trg, ki pa je bil gotovo velik v poznem srednjem veku oziroma v renesansi. Nasproti si mogočno stojita — kot dva kamenita gorska vršaca — stara mestna hiša — Hotel de Ville in kraljevski Palais-Royal, pri katerem seveda ne gre več za današnjo kraljevo rezidenco, ki je v prostranem parku. Obe palači sta v čudovitem, prav čipkasto razvejanem gotskem slogu, ki je tipičen za flamski svet. Zve-

čer se vse skupaj spremeni v igro luči, pa tudi zvokov, saj sedaj — zlasti konec tedna — vse spremlja še posrečena glasbena oprema in spominja na davne čase brabantskih vojvod. Nedeljsko dopoldne pa se vse skupaj spremeni v pravcati cvetlični vrt, saj tu nekako na razstavi posadijo na ploščad s karakteristično nizozemsko modo, številne tulipane. Res, pravljični otok sredi sicer razrvanega in metropolskega mesta...

* * *

Ko sem obiskal malo in modernejšo gotsko cerkev pod postajo Bruxelles Central sem tam iz razporeda službe božje dognal, da imamo tudi v belgijski prestolnici stalno slovensko mašo. Res lepo, da se prav v političnem središču Evrope, njenih oblasti in organov tudi tako simbolično pokaže naša prisotnost...

Popotnik

Sodna palača v Bruslju

Kras - pravi ekološki čudež v zadnjih 140. letih

Teško je verjeti, da je bil naš Kras še pred 150 leti podoben goličavam Hercegovine. Potreba po energiji, izsekavanje gozda, steljarnjenje, paša živine in živahna ekonomska dejavnost ob obali so zakrivile, da je sredi 19. stoletja ostalo na Krasu le nekaj odstotkov gozda. Opustošena, gola površina je bila degradirana, močno pa so bile občutene tudi klimatske razlike. Burja je odnašala strehe, ljudje pa so za kurjavo v ledeno mrzlih obdobjih uporabljali tudi korenine, ker lesa ni bilo. Obstoj Krasa je bil torej ogrožen.

Avstrijski gozdarji so dalj časa ugibali, katera vrsta drevja bi se lahko razrasla na teh golih kamnitih tleh. Črni bor je bil edini, ki je po mnogih pogozdovanih začel milimeter za milimetrom kljubovati kamnu in vzpostavljati regresijske procese v tleh in v klimi. Do prve svetovne vojne se je gozdnatost Krasa povečala še za četrtno v začetku petdesetih let pa je znašala trideset odstotkov.

Največjo ekspanzijo je gozd na Krasu doživel v zadnjih štiridesetih letih. To so dosegli z ekološkimi procesi v krajini, velikimi pogozdavanji v letih 1948 do 1955, strokovnim gozdarskim delom in samodejnim vračanjem življenja na nekdanje površine, na katerih so se razrasli bori. V tem obdobju so tudi prepovedali pasenje koz in množičen odhod ljudi iz tega predela.

Danes je na Krasu več kot 60 odstotkov gozda, kar je pravi ekološki čudež v zadnjih 140 letih. Zaščitena krajina predstavlja danes podlago za gospodarski razvoj, obenem pa je za strokovnjake na vsem submediteranskem območju, ki se ukvarjajo z gozdarstvom, svojevrsten izziv.

ing. agr. Zoran Tevž

Srečanje slovenskih gospodarstvenikov z županom Illyjem

V ponedeljek je tržaški župan Riccardo Illy z odbornikom za trgovino in obrt dr. Eugeniom Del Pierom sprejel predstavništvo Slovenskega deželne gospodarskega združenja, ki ga je vodil predsednik dr. Boris Siega. Slovenski gospodarstveniki s Tržaškega so se tako imeli priliko prvič uradno srečati s prvim občanom mesta Trst, za izvolitev katerega so se tudi sami zavzeli. Najprej je bila na vrsti predstavitev institucionalne, predstavniško — sindikalne vloge organizacije. Predstavniki posameznih sekcij, predsednik trgovcev Egon Meden in predsednik obrtnikov Drago Ota, skupno s članom predsedstva dr. Edijem Krausom in ravnateljem Vojkom Kocjančičem, so predložili Illyju in Del Pieru specifično problemov in dejavnosti včlanjenih podjetnikov in kategorij.

V stvarni razpravi, kjer sta dejavno sodelovala tudi oba imenovana člana tržaške občinske uprave, so obravnavali nekatera bistvena in pereča vprašanja, ki zadevajo delovanje Združenja oziroma pogojujejo in opredeljujejo nadaljnji razvoj občinskega gospodarstva in teritorija. Župan Illy in odbornik Del Piero sta z zanimanjem vzela na znanje stvarnost, ki jima je bila dokaj neznana tudi po zaslugi dolgoletnega negativnega odnosa Tržaške občine do slovenske stanovske organizacije.

Ponedeljkovo srečanje je bilo spoznavnega, a še zlasti delovnega in propozitivnega značaja. Po raznih srečanjih z našimi politično-kulturnimi organizacijami je tržaški župan, tudi kot podjetnik, lahko neposredno spoznal še slovenski del krajevnega gospodarstva, ki je v raznih

panogah vse manj kot zanemarljivo. Prav tako je dobil potrditev, da je povsem pravilna pot uprave, ki teži k odpiranju do sosednjih regij in držav ter k novemu odnosu tržaškega centra do občinskega zaledja, še posebno pri novih gospodarskih pobudah, od izboljšanja infrastrukture in povezanosti do razvoja najperspektivnejših dejavnosti.

Pričakovati je, da bodo temu »zgodovinskemu« srečanju, ki ima nedvomno spodbuden simboličen pomen, sledila še normalna konkretna dejanja v vsakdanji institucionalni praksi občine, tako da bo ta upoštevala tudi doprinos slovenske stanovske organizacije pri vseh vprašanih gospodarskega značaja, ki so v pristojnosti občine.

Davorin Devetak

Predsednika openske in nabrežinske hranilnice Zidarič in Milič o občnih zborih

Samo z načrtovano združitvijo bo mogoče konkurirati na zahtevnem evropskem trgu

1) Kako ocenjujete poslovno delovanje Vaše posojilnice v lanskem letu in koliko oseb je zaposlenih pri vas?

2) Ali so se člani strinjali z načrtom o združitvi obeh bančnih zavodov ali pa so nekateri imeli s tem v zvezi kake pomisleke?

3) Kakšni so bili doslej stiki z drugimi bankami v naši deželi in ali ste, predvsem v zadnjih letih, začeli sodelovati tudi z denarnimi zavodi v Sloveniji in drugod?

Pavel Milič

1) Obračun našega poslovanja v lanskem letu je nadvse pozitiven, saj smo dosegli precej pomembnih rezultatov. Delo pa je od nas zahtevalo veliko napora in truda, tudi zato, ker je Banca d'Italia skoraj vsak mesec nižala oz. višala obrestno mero. Najbolj rentabilne so bile v preteklem letu za naš zavod vrednotnice. Dalje smo uvedli komisije, to pomeni plačilo za vsako bančno operacijo. Drugi denarni zavodi so to uvedli že veliko prej. Naši člani vsekakor komisij pri nas ne plačujejo. Poleg tega so se v minulem poslovnem letu dobro obnesla tudi hipotekarna posojila.

Openska banka zaposluje trenutno okrog 70 oseb, vključno s tistimi, ki delajo v tržaški podružnici.

2) Na občnem zboru smo našim članom povedali, da je v današnjem času združitve nujno potrebna, saj je konkurenca iz dneva v dan večja. Če hočemo uspešno delovati na evropskem trgu, potem moramo pač razpolagati s solidnim bančnim zavodom. Banca d'Italia nam je združitve predlagala že pred leti in nekaj hranilnic in posojilnic se je že pred časom odločilo za ta korak.

Na Opčinah in v Nabrežini sta bila v nedeljo, 15. t.m., redna in izredna občna zbora hranilnic in posojilnic. Šlo je za pomemben dogodek, saj sta oba naša združna denarna zavoda spremenila dosežanje ime in uskladila svoja statuta z najnovjšimi predpisi, ki urejajo bančno in kreditno dejavnost. Na Opčinah deluje odslej Zadržna kreditna banka Opčine, v Nabrežini pa Zadržna kreditna banka Nabrežina.

Kot je poudaril predsednik Pavel Milič, bo openska banka v bistvu imela še vedno enak značaj in bo še dalje pri svojem delovanju upoštevala glavne namene, zaradi katerih je bila ustanovljena pred več kot 80. leti. Predsednik Milič je hkrati poudaril, da je državna banka — Banca d'Italia — načelno že odobrila predlog, naj bi prišlo do združitve obeh sorodnih hranilnic, to je openske in nabrežinske. To se bo verjetno uresničilo že letos. Tako bo nastala nova Zadržna kraška banka. O tem bo moral vsekakor dokončno sklepati izredni občni zbor. Pomembno novost pri delovanju openske hranilnice predstavlja tudi nova podružnica, ki bo po vsej verjetnosti odprta že jeseni v Bazovici. Poslovanje openske hranilnice je bilo tudi lani solidno, kar zelo nazorno dokazuje poslovni uspeh, ki znaša nad 6 milijard lir in je za 24 odstotkov višji od uspeha v letu 1992.

Tudi na občnem zboru nabrežinske Hranilnice in posojilnice je bil govor o novih predpisih, ki urejajo bančno in kreditno dejavnost. Predsednik Gvido Zidarič je omenil predlog, naj bi se za boljše in uspešnejše delovanje združili sorodni hranilnici v Nabrežini in na Opčinah. Sklep bo padel na izrednem občnem zboru, ki bo predvidoma že prihodnji mesec. Čisti poslovni prebitok je lani znašal 567 milijonov lir, kar pomeni, da se je znatno izboljšal v primerjavi s letom 1992. Uspešno posluje tudi podružnica v Sosljanu, ki bo v kratkem še razširila svoje prostore. Povedati je treba, da je naravnost odlično uspel izlet, ki ga je Hranilnica in posojilnica priredila za svoje člane v nedeljo, 8. t.m.

O poslovanju v lanskem letu in načrtovani združitvi ter prednostih, ki jih slednja prinaša, sta v odgovorih za naš list povedala predsednika obeh slovenskih denarnih zavodov, Pavel Milič in Gvido Zidarič.

Reči moram, da so naši člani popolnoma razumeli problem in so se tudi soglasno strinjali — vzdržal se je samo eden — z združitvijo. Pomislekov o pravilnosti tega koraka torej ni bilo.

3) Openska posojilnica že vrsto let posluje tudi s tujino, a do sedaj je bilo to mogoče le posredno, ker kljub temu, da živimo ob meji, nismo imeli avtorizacije za direktne stike z bankami v drugih državah. Nasloniti smo se torej morali na druge slovenske bančne zavode, TKB in Kmečko banko. Tudi z italijanskimi bankami smo doslej dobro sodelovali, v prihodnje pa upamo, da nam bo po združitvi vse državni bančni zavod omogočil neposredno, samostojno poslovanje s Slovenijo, Hrvaško, Avstrijo, Nemčijo in drugimi državami.

Gvido Zidarič

1) Minulo poslovno leto ocenjujem pozitivno, saj smo dosegli vse zastavljene cilje. Trudili smo se tudi, da bi se čim bolj pripravili na bodočnost in na spremembe, ki jih zahteva nova bančna zakonodaja. Med drugim zahteva usposobljene uradnike, ki niso več knjigovodje, ampak pravi konzulenti. Vedno bolj prihaja namreč na dan zahteva in potreba po informaciji. Klienti morajo biti obveščeni o raz-

nih možnostih za vlaganje itd., te podatke pa jim morajo nuditi v banki. Nekaj uslužbencev smo že usposobili v tem smislu, da bodo kos novi, težavnejši nalogi.

V naši banki v Nabrežini in podružnici v Sosljanu je skupno zaposlenih 14 oseb.

2) Seveda odločitve o združitvi ni bilo mogoče sprejeti kar tako z lahkim srcem. Člani so namreč tudi čustveno navezani na to bančno ustanovo in nekateri so težko dojel potrebo po spremembi. Na občnem zboru sem razložil, da je treba na to gledati trez-

no in realno. Razmere in zakoni so se na bančnem področju tako spremenili, da je treba nujno združiti moči. Samo tako bo mogoče braniti in ohraniti to, kar nam je uspelo pridobiti v vseh teh letih. Novi zakoni zahtevajo velike strukture in premoženje. V bodoče bo manjšim zavodom težko preživeti tudi zaradi velike konkurence, do katere bo prišlo z odprtjem evropskega trga.

3) Nabrežinska hranilnica je imela precej omejen delokrog. Več let smo sicer sodelovali z različnimi sorodnimi zavodi iz naše dežele in s tujakšnjiimi slovenskimi bankami. S tujino in torej tudi s Slovenijo pa doslej nismo mogli imeti stikov. Z novim statutom naj bi nam Banca d'Italia dala tudi te pristojnosti. Pogoji, ki jih za to zahteva, so zadosten kapital, primerna organizacija in število zaposlenih ipd. Po združitvi z opensko banko bomo tem pogojem zadostili in bomo torej imeli možnost, da vzpostavimo tudi poslovno sodelovanje z bankami v tujini.

Organizacija, informatika, kadri pri vodenju in upravljanju družb

Fakulteta za organizacijske vede iz Kranja je v sodelovanju z Univerzo v Mariboru organizirala XIII. posvetovanje organizatorjev dela, ki je bilo 7. in 8. aprila letos v Portorožu. V ta namen je organizator izdal tudi zbornik referatov, ki obsega 500 strani.

Posvetovanje je otvoril dekan FOV Kranj prof. dr. Jože Florjančič. Izredno zbran in poglobljen pozdravni govor je imel rektor univerze v Mariboru prof. dr. Ludvik Toplak.

Posvetovanje je bilo razdeljeno v štiri sekcije. V prvi, ki je obravnavala kadrovsko-izobraževalno smer, so z referati nastopili ugledni strokovnjaki in univerzitetni profesorji. Marsikateri med njimi se je dotaknil managementa kakovosti, kadrovanja, izobraževanja in nagrajevanja poslovnih delavcev. V drugi sekciji so obravnavali organizacijsko-proizvodno problematiko. Strokovnjaki so med drugim podajali problematiko uvajanja novih izdelkov, upoštevanja ISO standardov, kriznega managementa v proizvodnji itd. Tretja sekcija se je spoprijela z informatiko. Predavatelji so posvetili veliko pozornost računalniškimi simulacijskim modelom za spremljanje in predvidevanje stroškov, vloži elektronske pošte, linearnemu programiranju itd.

Gabrijel Devetak

Proslava ob jubileju je bila v Kulturnem domu SPDT in njegova važna vloga v 90-letni zgodovini Trsta

Recitatorji in citraš med nastopom na odru Kulturnega doma (foto D. Križmančič)

»Slovenska narodnostna skupnost v Italiji je bolj klena, kot bi bila, če Slovenskega planinskega društva Trst ne bi bilo,« je prejšnji teden na slovesni proslavi ob 90-letnici SPDT dejal predsednik Planinske zveze Slovenije Andrej Brvar. Številni predstavniki sorodnih društev so v Kulturnem domu izrekli čestitke tržaški organizaciji ter priznanje za delo tudi v najhujših časih, saj je pomagala ohranjati narodno zavest in vzgajala ljudi v ljubezni do naravnega okolja.

Proslava v tržaškem Kulturnem domu je bila nadvse slovesna in tudi dobro obiskana. Udeležili so se številni bivši in sedanji člani tega društva, ki je v 90-letni zgodovini Trsta odigral pomembno vlogo. Slavnostni govor je imel sedanji predsednik Lojze Abram, ki je v svojem govoru predvsem obudil zgodovino SPDT. Delovanje je šlo preko organiziranja izletov, letovanj in družabnih srečanj. Društvo je namreč imelo zelo pomembno vlogo. Njeni člani so se od samega začetka predvsem posvetili označevanju kraških poti v okolici Trsta s slovenskimi kaži-poti in napisi, da bi tako poudarili, da je ta zemlja res naša. Tudi takoj po vojni so člani SPDT hodili skupaj na izlete, ki so bile v bistvu delovne akcije za obnovo železniških prog in koč, da bi odpravili znake, ki so jih za seboj pustili srđiti boji, bombe in strelno orožje. Poleg tega pa so ponovno markirali vse poti in vrhove tržaškega Krasa. Delovanje se ni prekinilo niti v času fašističnega terorja, čeprav je bila vsakršna dejavnost prepovedana.

Kulturni spored proslave so oblikovali igralci Vladimir Jurc, Minu Kjuder in Adrijan Rustja, ki so prebrali nekaj odlomkov iz starih, »zgodovinskih« zapisnikov slovenskega planinskega društva, pel je Tržaški oktet, na citre pa je

nekaj planinskih melodij zaigral Rado Kokalj. Vseskozi so dogajanje na odru v ozadju spremljali diapozitivi o delovanju SPDT nekoč in danes. Spretna režija in učinkovita scenografija sta bili delo Sergija Verča.

Po zaključku uradnega dela sporeda so bili na vrsti pozdravi številnih političnih predstavnikov in članov sorodnih planinskih društev tako iz Italije kot iz Slovenije. Med drugimi so spregovorili podpredsednik deželnega sveta Miloš Budin, deželni odbornik Paolo Ghersina in predsednik tržaškega občinskega sveta Giorgio Marchesich (posege je prevajala Devana Jovan). Nato pa so prišli na oder vsi, ki so hoteli slovenskemu planinskemu društvu iz Trsta prijateljsko izreči čestitke ob visokem jubileju. Pozdravov predstavnikov sorodnih društev kar ni hotelo biti konec, kar dokazuje, da ima SPDT, in to tudi med Italijani, veliko prijateljev.

Za bližjo prihodnost ima Slovensko planinsko društvo še veliko načrtov. Predsednik Lojze Abram in člani predvsem upajo, da bo tej organizaciji po letih prizadevanj končno uspelo vstopiti v vsedrjavno planinsko zvezo CAI, kar do sedaj iz ne popolnoma jasnih razlogov ni bilo mogoče. SPDT bo jeseni v občinski galeriji na Trgu Unità v Trstu priredilo tudi razstavo o svoji 90-letni zgodovini, za prihodnje, poletne mesece pa načrtuje še vrsto izletov in vzponov. Konec avgusta bo priredilo enotedenski izlet v Francijo, natančneje v okolico Grenobla v pogorje Meije (okr. 3.000 metrov), ki se ga lahko udeležijo tako »navadni« planinci, kot tudi alpinisti, vaje zahtevnejših vzponov.

Obalno planinsko društvo iz Kopra prireja himalajsko odpravo Anapurna 4, pri kateri bo sodeloval tudi član SPDT Ivo Buda. Upati je, da bo ponesel barve svojega društva na vrh.

Slovesnost ob postavitvi spomenika Ubaldu Vrabcu

V nedeljo, 15. maja, je potekala v Rodiku spominska svečanost, povezana s postavitvijo nagrobne kamna Ubaldu Vrabcu. Priprave so bile dolge, ker je bilo treba zbrati denar za spomenik. Nabiralna akcija se je začela lanskega julija in se zaključila konec aprila letos, ko je bilo zbranega dovolj denarja, da so organizatorji mogli plačati kamnoseka in programirati slavnost. Pri nabiralni akciji je sodelovalo nad šestdeset posameznikov in skupin, katerim se je pobudnica akcije Zveza cerkvenih pevskih zborov uradno zahvalila prejšnji teden. Spominsko slavje se je začelo ob 17. uri s sve-to mašo, med katero je celebrant g. Lojze Kržišnik spregovoril o liku kristjana in ga vzporejal z vedenji in delom umetnika Ubalda Vrabca. Med obredom je pel na koru Združeni tržaški mešani zbor pod vodstvom Aleksandre Pertot in ob orgelski spremljavi Štefana Bembija. Izvajal je Vrabčevo mašo št. 4 v Es duru in dele maše št. 5 v C duru.

Po sklepni pesmi je predsednik Zveze Zorko Harej spregovoril o Vrabcu glasbeniku, avtorju simfoničnih komornih del, kantat ter opere Tolminski punt, predvsem zborovskih skladb, ki predstavljajo glavnino njegovega skladateljskega dela. Prikazal je njegove zborovske sposobnosti, zlasti v zvezi s Tržaškim komornim zborom, ki si je l. 1960 nadel ime po slavnem slovenskem skladatelju iz 16. stoletja Jakobu Gallusu in bil četrto stoletja osrednji tržaški zbor. Ustavil se je pri Vrabčevih cerkvenih skladbah, zlasti številnih po Drugem vatikanskem koncilu, ki je uvedel v cerkev narodne jezike, kar je njega, doslednega Slovenca, razveselilo in pritegnilo h komponiranju cerkvenih del. Zdaj počiva v tej lepi vasi, — je ob koncu dejal Zorko Harej — v razkošju zelenja in cvetja. Odtod bo zrl na delo in počitek ljudi, njih veselja in žalosti in bo pohitel preko meje med rojake v Trst, Gorico, v Benečijo, v Kanalsko dolino, ki potrebujejo več nege in ljubezni, da bodo slovensko govorili in peli in da jim bo slovenska pesem sveta, kakor je bila njemu, ki smo mu postavili spomenik, Ubaldu Vrabcu.

V italijanščini je pozdravil Umberto Mamolo in na kratko prikazal osebnost in kulturni pomen Ubalda Vrabca. Pred govorom prof. Mamola in za njim je pel Združeni moški pevski zbor pod vodstvom Edija Raceta. Ko je izzvenela zadnja pesem, Vrabčeva V spomin Ivanu Cankarju, je spredov krenil proti bližnjemu pokopališču, kjer je rodiški župnik Milan Pregelj opravil obred pred blagoslovitvijo Vrabčevega nagrobne kamna. Na pokopališču je nastopil tajnik Društva slovenskih skladateljev, Maks Strmčnik, ki je poudaril misel, da Vrabčevo delo ni še povsem raziskano in dovolj ovrednoteno. Še prej je delegacija Glasbene matice iz Trsta položila na Vrabčev grob venec s slovenskimi barvami. Ganljivo je bilo, ko je pevovodkinja Vera Clemente Kovič potresla po grobu zemljo, ki jo je prinesla iz Tolmina, od koder je bila Vrabčeva mati in na katerega je bil avtor tolikih lepih skladb zelo navezan.

Nedeljsko spominsko slavnost na rodiškem pokopališču je sklenil moški zbor z Vrabčevo Zdravljico. Nato so si navzoči ogledali novi spomenik, ki ga je po zamisli arh. Franceta Kvaternika izdelalo kamnoseško podjetje Mužina iz Sela v Vipavski dolini. Slavnosti se je udeležilo veliko ljudi z obeh strani meje. Med njimi so bili predstavniki glasbenih, šolskih, cerkvenih, kulturnih ustanov in organizacij in sami kulturniki. Slovesnost je povzdignil s svojo prisotnostjo zunanji minister Slovenije Lojze Peterle.

Š.V.

Svečanost na pokopališču v Rodiku ob grobu Ubalda Vrabca (foto D. Križmančič)

Do goriških občinskih volitev manjka le še nekaj tednov

Razširjeno pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti je izdelalo predvolilni program, ki naj zagotovi stranki čim večjo odzivnost na bližnjih občinskih in evropskih volitvah in sicer v skupini »tranzverzalne«. Kot je znano, bodo Slovenska skupnost, Državljanji za Posočje in »progresisti« sicer nastopili samostojno, vendar bodo na občinskih volitvah v nedeljo, 12. junija, podprli skupnega kandidata za župana, inž. Bruna Crocettija. Slovenska skupnost bo poskrbela za primerno predstavitev nosilcev svoje liste, se pravi Bernarda Špacapana, Davida Grinovera in Boža Tabaja. V načrtu je med drugim praznik Ssk, ki naj bi bil v Gorici 3. junija.

Slovenska skupnost bo preverila vse možnosti za prisotnost na občinskih volitvah v Krminu, sicer pa bo do kraja izdelala svoj program, ki se mora na vsak način dvigniti nad politično ideologijo in se usmeriti v konkretne probleme upravljanja mesta. Nov volilni sistem zahteva tudi od narodne stranke, kakršna je Ssk, programske zamisli, ki docela življenjsko pristopajo do vsakodnevnih problemov kako tudi celovito opredeljujejo vlogo Gorice v novem obdobju oziroma v novi Evropi. Zatorej bodo na primer programi po rajonih diferencirani, izhajajoč pač iz problematike, ki je tipična za posamezne mestne predele.

Bližnje občinske volitve v Gorici so zelo važne ne samo za manjšino ampak tudi za mesto v celoti, saj je od njih odvisno, v kolikšni meri bo prevladal zmerni pogled »tranzverzalne«. Več kot razvidno je namreč, da utegneta biti politični sili, kot sta Naprej Italija in Severna liga, v našem obmejnem prostoru še bolj desno obarvani kot v državnem merilu. To se je zelo jasno pokazalo že v pokrajinskem merilu.

Izlet v Rezijo z društvom »Jadro«

Društvo »Jadro« z Laškega je v sodelovanju z društvom »Kremenjak« iz Jamelj organiziralo izlet v Rezijo. Dva avtobusa sta v lepi in sončni nedelji 15. t.m. peljala Slovence iz Tržiča, Štarancana, Ronk, Turjaka, Šempetra ob Soči ter iz Jamelj in Dola v to dolino ob istoimenski reki, ki leži nekoliko odmaknjena od glavne prometne žile, ki povezuje furlansko ravnino s Koroško. Izletniki so najprej spoznali kraje, zaselke, naravne lepote, navade in razne druge zna-

čilnosti tega predela s pomočjo predavanja kulturne delavke Silvane Paletti in diapozitivov. Ob igranju domačih muzikantov so se udeleženci seznanili tudi s prvinaми rezijanške glasbe in plesa.

Za topel sprejem se je treba zahvaliti predsednici društva »Val Resia« Luigi Negro, ki je bila ves čas na razpolago gostom in je poskrbela, da je vse potekalo v najlepšem redu. V okviru kulturnega sporeda je nastopil tudi pred kratkim nastali ženski pevski zbor »Rože Majave«, ki skrbi za to, da domača pevska tradicija ne zamre. Za goriške Slovence je bil ta dan še posebno pomemben, saj so odkrili veliko novega, poleg tega pa so imeli priložnost, da so navezali prijateljske stike s svojimi gostitelji, za kar ima zaslugo tudi veseli harmonikaš Milko.

Karlo Mučič

* * *

Otvoritvena slovesnost v goriškem Kulturnem domu

V petek, 20. maja, se bo ob 20.30 pričela otvoritvena slovesnost prenovljenega Kulturnega doma v Gorici (Ul. Brass 20), ki je bil zaprt dve leti. Nastopil bo priznani orkester Slovenske Filharmonije iz Ljubljane pod vodstvom dirigenta Marka Letonje. Gre za enega najbolj kvalitetnih slovenskih orkestrrov, ki slavi letos 200-letnico obstoja. Na sporedu so skladbe Mihevca, Tartinija, Griega in Kreka. Vstop je možen samo z vabili.

NOVICE

Ob prvi obletnici smrti Ljubke Šorli - Bratuž je Svet slovenskih organizacij priredil v Katoliškem domu v Gorici filmski večer. Predvajali so televizijski film z naslovom »Maša za Lojzeta Bratuža«, ki ga je posnela slovenska televizija. Scenarij je napisala Dorica Makuc, režiser pa je Marjan Frankovič.

Ob tej priložnosti je spregovorila avtorica scenarija Dorica Makuc, urednik Televizije Slovenija Jože Vozni ter predsednica Sveta slovenskih organizacij Marija Ferletič. Film »Maša za Lojzeta Bratuža« je posnet tudi na kaseto.

* * *

Razposajeni otroški glasovi so v nedeljo, 8. t.m., odmevali v Katoliškem domu v Gorici, kjer je bil na sporedu 15. Pastirčkov dan. Nastopile so otroške skupine s Tržaškega in Goriškega. Učenci osnovne šole iz Štandreža so se predstavili s prijetnim in veselim sporedom, ki so ga pripravili za odprtje prenovljenega poslopja svoje šole.

Na Pastirčkovem dnevu so nastopili tudi otroci iz Bazovice, Križa, Proseka in Rupe. V Katoliškem domu je bila ob tej priložnosti tudi razstava najlepših risbic otrok, ki so se udeležili natečaja za platnice revije Pastirček v prihodnjem šolskem letu.

* * *

V mali dvorani Kulturnega doma v Gorici bo v soboto, 28. maja, 5. redni občni zbor Društva slovenskih upokojencev za Goriško. Začetek ob 16. uri.

Primorska srečanja št. 157

Revija za družboslovje in kulturo. Izhaja v Idriji, Kopru in Novi Gorici. Glavni urednik je Slavko Gaberc, odgovorni pa Andrej Malnič. Revijo izdaja Društvo sociologov in politologov severnoprimorskih občin.

Uvodni članki v najnovejši številki Primorskih srečanj so tokrat posvečeni p. Stanislavu Škrabcu ob 150-letnici njegovega rojstva. Rojen je bil pri Ribnici na Dolenjskem. Po veliki maturi je vstopil v frančiškanski red, dve leti je poučeval na gimnaziji v Novem mestu, nato pa je šel študirat slovensko jezikoslovje v Gradec. Od tam je prišel v Kostanjevico pri Gorici, kjer je ostal 42 let. Umril je v Ljubljani leta 1918. To je v skopih obrih življenjepisa človeka, ki je pustil v slovenskem prostoru za seboj vidne sledove. V Primorskih srečanjih o njem pišejo različni avtorji — Polikarp Brolih, Marijan Breclj, Anton Prijatelj in Danilo Lokar.

O političnih vrenjih v Italiji, »črni nevarnosti«, stikih med laiki in katoliki v državi in dilemah med regionalizmom in državo razmišlja časnikar Miro Kocjan, o manjšinski problematiki v Avstriji pa Željko Kumar. Med drugim ugotavlja, da na Koroškem sedaj ni več načrtno vodene asimilacije, vendar nevarnost »tihe asimilacije« še vedno obstaja. Med zamejskimi avtorji naj omenimo pesnico Ireno Žerjal, ki piše o pomenu in vsebini Zaliva. Revija Borisa Pahorja pravi, je hrabrila ljubitelje slovenske besede, literature in kulture, naj vztrajajo pri zamisli o samobitnosti slovenskega naroda.

Kalu pri Ovčaku naj bi v kratkem ponovno vrnil nekdanji videz

Kal pri Ovčaku blizu železniške postaje na Opčinah pri Trstu naj bi v kratkem, najkasneje v letu dni, ponovno dobil svojo nekdanjo podobo. Tržaški občinski svet je sprejel predlog openskih jusarskih upravičencev in odobril načrt za preureditev. Dela naj bi izvršila občina oziroma odsek za javno zelenjivo, kmetijstvo in gozdarstvo, ki ga vodi Vladimir Vremec, finančno kritje pa naj bi dala gorska skupnost. Kal pri Ovčaku je bil nekdanj najvažnejša vodna rezerva za vse Opčine. Pravzaprav ne gre za kal v pravem pomenu besede, saj je tlakovan. Velik je približno 8x9 metrov, globok pa kakih 4.

(foto Jan Leszczynski)

Kandidati Ssk za občinske volitve v Gorici

Bernard Spazzapan	Igor Devetak	Lucijan Pavio
David Grinovero	Irena Ferlat	Lovrenc Peršolja
Božidar Tabaj	Marko Gus	Nevenka Pintar
Sabina Antoni	Emil Jarc	Janez Povše - Miklavž
Walter Bandelli	Lidija Jarc	Barbara Rustja
Vladimir Bastiani	Koršič Marija	Katja Sfiligoj
Silvan Bensa	Koršič Aleksandra	Albin Sirk
Dimitrij Brajnik	Kosič Tamara	Simon Terpin
Dušan Brajnik	Nadja Kovic	Marjan Vogrič
Marko Bukovec	Mauro Leban	Tiziana Zavadlav
Mara Černic	Kristina Marušič	Franka Žgavec
Miloš Čotar	Mario Mučič	Aleksander Quinzi

Pogovor s trenerjem Andrejem Vremcem

»Prepričan sem, da smo sposobni B2 lige, iz katere smo lansko leto izpadli«

Športna sezona se bliža koncu in sedaj je, kot vsako leto, napočil čas obratov, razmisleka o tem, kaj je bilo dobrega in kaj slabega, kje so bile storjene napake in kako jih bo v prihodnje mogoče popraviti. O oni najbolj priljubljenih športnih panog, košarki, uspehih, težavah in limitih se je v intervjuju razgovoril Andrej Vremec, odgovoren za mladinski sektor, ki pri Jadranu trenira naraščajnike in dečke, pri Poletu pa minibasket. Vremec je diplomiral na Visoki šoli za telesno kulturo ISEF v Turinu.

Za začetek najprej ocena letošnjega košarkarskega prvenstva tako kar zadeva člansko kot tudi mladinske ekipe.

Po mojem lahko pozitivno ocenim letošnjo sezono, predvsem kar se tiče članske ekipe. Na začetku smo namreč startali na uvrstitev nekje na polovici lestvice, vendar pa smo precej presegle naša pričakovanja, saj smo se do pred kratkim, to je do tri ali štiri kola pred koncem, borili za prestop v višjo ligo.

Za mladinsko ekipo Jadrana pa lahko mirno rečem, da je preseгла najbolj rožnata pričakovanja, saj smo se uvrstili v deželni finale. Priznati je sicer treba, da smo nastopali v goriški skupini, kjer je nivo nekoliko nižji kot na Tržaškem ali na Videmskem.

Kar zadeva ostale mladinske kategorije pa nismo imeli velikih ciljev. Naš namen je namreč predvsem ta, da si igralci, stari od 12. do 15. let, naberejo čimveč izkušenj in se začno postopno uvajati v tekmovalni režim dela.

Ali bo po odhodu Čuka in Starca Jadran dobil igralca, ki ju bosta nadomestila? Je sploh kaj perspektivnih naraščajnikov, ki bi lahko napolnili nastalo vrzel?

Odhod Čuka in Starca je bil neizbežen, saj sta po tolikih letih pač morala nehati. Dejstvo pa je, da ju ne bo mogoče kar tako zamenjati. Nekaj

mladih igralcev, ki bi ju lahko nadomestila, sicer je, vendar so še brez izkušenj in predvsem nimajo takšnih delovnih navad in takšnega elana, kot sta jih imela onadva. Po mojem se bomo morali zato vsi, predvsem trenerji v mladinskih kategorijah, truditi, da mlade igralce vzgojimo v želji po stalnem izboljševanju in doseganju čim višjih rezultatov.

Ali obstaja kratkoročno možnost, da bi prišlo do dobre generacije košarkarjev, ki bi omogočili, da bi se Jadran povzpел višje na lestvici?

Kratkoročno po mojem te možnosti ni. V zadnjih letih nas omejujejo dve limiti. Prva je fizičnega značaja — igralci so namreč prenizki. Drugič pa opažam, da ni več pravega duha

pri mladih. Pri Jadranu si mladi igralci po mojem premalo prizadevajo za izboljšanje lastnih rezultatov, tehnike. Tudi zaradi tega je višja uvrstitev Jadrana težko dosegljiv cilj, vsaj v kratkem času.

Kje so limiti naše košarke, oziroma, kaj je največ, kar lahko dosežemo?

Glede na sedanje stanje sem prepričan, da smo tehnično sposobni B2 lige, iz katere smo lani izpadli. Kar zadeva igralški kader lahko ta cilj brez težav dosežemo. Problem pa je v tem, da so za to potrebna precejšnja finančna sredstva, saj je B2 liga polprofesionalna liga. Občutek imam, da tega, vsaj za sedaj, organizacijsko nismo sposobni izpeljati.

Naslednje vprašanje zadeva Tvoje delo. Kako je organizirano delo z mladimi?

Vsak dan imamo po tri ali štiri treninge z skupinami od 6. do 15. leta starosti. Starejši so, več trenirajo. Tudi po zaslugi mojih pomožnih trenerjev mi to presenetljivo dobro uspeva, veliko pa mi pomagajo tudi starši. Dolžan sem jim zahvalo, saj brez njih dela ne bi mogel izpeljati.

Do 12.-13. leta je naš cilj ta, da igralce navdušimo za košarko. Kasneje, torej nekje od 3. razreda nižje srednje šole dalje, pa se začne že malo resnejši športni režim, brez katerega niso možni dobri rezultati. Treninki postanejo tako številnejši in bolj zahtevni.

Ali bi bilo po Tvojem mogoče tudi na mladinskem področju sestaviti združeno ekipo, ki bi si lahko zastavila bolj ambiciozne cilje?

Najprej naj razložim zadevo v teoriji. Naš cilj je imeti neke vrste piramidalni sistem s široko bazo. Do 16. in 17. leta je treba razpolagati s čim večjim številom igralcev in torej do te starostne stopnje dejansko ni selekcije. Vsako društvo dela torej zase. Kasneje, po 17. letu, pa naj bi se začelo selektivno delo in izbira najbolj perspektivnih igralcev za člansko ekipo.

To je teorija, realnost pa je na žalost drugačna. Število otrok iz leta v leto pada, število športnih panog pa iz leta v leto raste. Zaradi teh dveh nasprotujočih si sil je »građiva« na razpolago premalo in lahko samo upamo, da se tu pa tam pojavi res kak nadarjen igralec. Selektivnim teorijam ni mogoče slediti. Nekaj dobrega je treba ustvariti iz tega, kar imamo na razpolago. Na žalost pa material ni vedno najboljši, zato prihaja v zadnjih letih tudi do stalnega nihanja rezultatov.

(hj)

* * *

Zadovoljive uvrstitve Jadrana in Stefanela

Tržaški košarkarski prvotligaš Stefanel si je zapravil še tretjega od letošnjih načrtovanih ciljev: naskakovanje državnega naslova. V tretji odločilni tekmi v gosteh proti Scavolinju iz Pesara je, podobno kot v drugi, izgubil po podaljškju, potem ko je imel enkratno priložnost, da tekmo zmagovito zaključi že v regularnem delu. Vendar je prav najpomembnejši igralec — in, bi lahko dodali, tudi »najdražji« — Nando Gentile, zgrešil odločilni prosti met par sekund pred iztekom. Stefanel je tako dosegel zadovoljive uvrstitve v vseh tekmovanjih, kjer je sodeloval, vendar brez tistega viška, ki so ga po sijajnem začetku prvenstva vsi pričakovali. V italijanskem pokalu je izgubil v polfinalu, v Koračevem pa v finalni tekmi, tik pred naslovom. Za ekipo, ki je pred prvenstvom zabeležila en sam poraz in

(Dar) IIII B

Ivan Budin

Tri četrtine stoletja

(II.)

Kaplanova prizadevanja je odločno podprla gospa Anica Turnšek, ki je imela sina mojih let in je tudi želela, da bi šel v isti zavod, v tihi želji, da bo njen najstarejši sin Tonče stopil v škofijsko gimnazijo in nato v bogoslovje v Mariboru. Kaplan Hohnjec naju je v dveh tednih pripravil za sprejemni izpit. Predmeti so bili slovenščina, nemščina in matematika. Gospa Turnškova naju je tudi pospremila na pot. S parom njihovih konj smo morali najprej na železniško postajo, kjer smo stopili na vlak za Celje. Vlak je vozil iz Dravogradu skozi Slovenj Gradec in Velenje. V Celju smo morali pričakati drug vlak, ki je vozil iz Maribora v Ljubljano. Vozovi so bili natrpani. Opazil sem, kako je vojak nadlegoval mlado gospo Turnškovo. Še meni je bilo to odvrtno. Ko sva stala pred vrati šolske sobe za sprejemni izpit, naju je materinsko prekrizala, rekoč: »Bog daj, da bi dobro opravila izpit!« Bilo je junija leta 1917. Jeseni istega leta me je oče pospremil v prvo gimnazijo v Šentvid, medtem ko je bil starejšemu bratu Tonetu še prej našel mizarskega mojstra v Vižmarjih pri Šentvidu, kjer se je začel učiti poklica. Vsi trije smo se peljali z

vlakom do Celja. Tu smo morali čakati kakih 10 ur na vlak iz Maribora, s katerim smo nato nadaljevali pot do Ljubljane. Med čakanjem smo v Celju obiskali pri sv. Jožefu lazariste, med katerimi je bilo tudi nekaj beguncev z Mirenskega Gradu. Posebno ljubeznivo nas je sprejel g. Zdravlič. Z očetom se je seveda pogovarjal samo o vojni. Spominjam se, kako je radostno povedal, da so avstrijske čete vrgle Italijane čez reko Piave. Upamo, je dejal v svoji preproščini, da bodo osvobodile papeža in torej prodrle do Rima... Bratu je daroval molitvenik »Mladeničem«, meni pa podobico. Ko smo se vrnili na postajo in čakali na vlak za Ljubljano, je oče rekel: »Ta gospod kaže prav Kristusovo ljubeznivost.«

Lazariste je privabil na Mirenski Grad župnik Ivan Rojec. S pomočjo njihove postojanke v Grazu je zanje zgradil samostan, v katerega so se vselili leta 1912. Po vojni so se v Miren prvi vrnili lazaristi in si postavili barako pri Štantu pod Gradom, odkoder so vodili dušno pastirstvo vseh okoliških župnij, ki jih je bilo pet ali šest. Medtem so se začeli ljudje vračati iz begunstva. Čevljarska zadruga, ki si je med vojno gospodarsko opomogla, se je v Mirnu kmalu postavila na noge. Vojna odškodnina, ki sta jo morali odštevati premagani državi Nemčija in Avstrija, je pripomogla, da je ravnatelj Tonca Vuk lepo obnovil poslopja čevljarske zadruge. Obnovljeni so bili še društveni dom, poslovni prostori za zadrugo in tudi stanovanje nad društvenim domom za župnika Antona Grbca, ki je begunstvo preстал na Gorah nad Sodražico. Služba božja in verski shodi so se opravljali v društvenem domu. Svoje obnovitvene usluge so rada ponujala razna zidarska podjetja, saj so dobro vedela,

Zadovoljive uvrstitve...

ki je v prvih tekmah dobesedno pometala z nasprotniki — nedeljskega nasprotnika je v prvih kolih povsem nadgrala in premagala s preko 30 točkami razlike — pomeni tak razplet precejšnje razočaranje. Kaže, da je trener Tanjevič slabo tempiral formo ekipe. Ne smemo pozabiti, da so bili prav Tržačani tisti, ki so prvi odšli na polletne priprave in ki so bili v uvodnih srečanjih najbolje pripravljene. Nihanja forme posameznih igralcev imajo v takih vrhunskih prvenstvih bistven pomen, slabo predprvenstveno načrtovanje je lahko odločilno — kot v primeru Stefanela — za nadaljnji potek prvenstva.

V tretjeligaškem prvenstvu se je Jadran uvrstil pod sam vrh lestvice, ko je nekaj kol pred iztekom celo kazalo, da sodi med ekipe, ki ciljajo na napredovanje. Resnici na ljubo je že dosežena uvrstitve več kot zadovoljiva, za mnoge kar nepričakovana. Trener Vatovec je uspel viliti mladim igralcem zadostno količino poguma in zagona, ki sta bila odločilna pri markatnem uspehu. Pred nedavnim smo zapisali, da bo ta ekipa imela dobre možnosti — če ne bo prišlo do korenitih sprememb — v prihodnjem prvenstvu. Prav pred kratkim pa se je izvedelo, da jo zapuščata, ker se odpovedujeta aktivnemu igranju, Klavdij Starc — Tolo in Mauro Čuk. Skupaj z Markom Banom in Borisom Vitezom sta bila glavna stebra te ekipe še v Jadranovih zlatih časih, ko se je naša združena ekipa v pravi košarkarski mrzlici prvič prebila med drugoligaše. Tudi letos — kot v preteklih sezonah — sta bila odločilna. Za njima bo v ekipi nedvomno ostala velika praznina, ki jo bodo mladi upi le s težavo zapolnili.

Kmetijstvo

Travo je treba kositi zgodaj

Na Primorskem, kjer nimamo najboljših pogojev za rast trave, žal velikokrat zanemarjamo košnjo, tako da se zgodi, da kosimo prepozno, ko je trava že ocvetela ali celo še kasneje, ko vsebuje preveč vlaknine, zmanjša pa se vsebina beljakovin, rudnin in vitaminov. Poleg tega se v naših krajih navadno junija začne daljša obdobje suše, tako da smemo računati na otavo šele v septembru.

Z zgodnjo košnjo imamo torej dvojno korist. Prvič bomo dobili mrvo boljše kakovosti, čeprav bo mogoče sena manj, drugič pa vsaj eno košnjo več. Pri jaslih pa bomo ugotovili, da se kakovost izplača. Pravi čas košnje se začne ob polnem latenju ali malo pred tem. To pomeni, da je trava primerna za košnjo in za sušenje, ko doseže maksimalni razvoj in tik preden začne cveteti. Seveda se pri tem oziramo na najbolj pogosto vrsto trav na travniku. V naših krajih poredko prevladuje ena sama vrsta trave, izjema so le sejani travniki, ki pa jih ni veliko.

Pri analizah so ugotovili, da ima zgodnja pokošena trava 85 odstotkov suhe snovi na en kilogram vzorca, 70 odstotkov prebavljive organske snovi, dobrih 24 odstotkov suhe vlaknine in 411 gramov škrobne enote na kilogram ter kar 86 odstotkov prebavljive surove beljakovine v enem gramu.

Pozno pokošena trava ima sicer isto količino suhe snovi, vendar le 48 odstotkov prebavljive organske snovi, 32 odstotkov suhe vlaknine in 205 škrobnih enot v gramu na en kilo-

gram vzorca, kar pomeni polovico manj od zgodaj pokošene trave.

Seno, pridobljeno s pozno košnjo, je torej težje prebavljivo od sena, ki smo ga pridobili iz trave, pokošene ob polnem latenju oziroma, ko se je šele razvil cvetni klas. Živina z večjim užitek je seno mladih trav. Rezultati pa so gotovo boljši iz številnih vidikov, prvič, ker bomo prihranili pri krmilih in ker bo zdravstveno stanje goveda boljše. Jasno je, da čimveč hranljivih snovi dobi živina iz kakovostne osnovne krme, se pravi od sena, tem manj močnih krmil potrebuje. Zaradi večjega zauživanja količine sena odlične kakovosti, se izboljša mlečnost in kvaliteta mleka, ki pridobi predvsem na mlečni tolšči.

Važno pa je tudi, kako seno sušimo. Žal se pogosto zgodi, da nam pri košnji nagaja vreme, pogosto se trava (ali še bolj detelja) preveč posuši, tako da se izgubijo lističi, ostane pa slama in tudi pri spravljanju zelo suhega sena se določene lastnosti izgubijo. Idealno bi zato bilo uporabljati posebne sušilnice za dosuševanje z zrakom, saj je to zelo primeren način, da si zagotovimo zelo kvaliteto seno. Največ hranljivih snovi se namreč izgubi takoj po košnji. Trava namreč diha vse dokler se ne posuši pod 35 odstotkov vlage. Če sušimo izključno na tleh, kot je to na Primorskem v navadi, lahko izgubimo tudi do 20 odstotkov snovi, izgubimo pa predvsem na kakovosti mrve, ker se zdrobijo tisti lističi, ki so najmlajši in vsebujejo največ hranljivih snovi. Če pa si omissimo sušilnico, lahko seno spravimo že nekaj ur po košnji, ko se trava le malo osuši, ohrani pa še vso prožnost, tako da nimamo problemov z drobljenjem lističev. Sušilnica na zrak pa bo poskrbela, da se bo seno, ki ga pokladamo v plasteh, postopoma sušilo.

Pregarčeva gledališka skupina »Beseda« v Nemčiji

Gledališka skupina »Beseda«, ki jo vodi Aleksij Pregarc, je bila po nastopu v Rimu povabljen tudi v Nemčijo na binkočno srečanje Slovencev iz tamkajšnjih severnih dežel. S Pregarčevno igro o škofu Slomšku »Božji vitez na slovenski zemlji« bodo v nedeljo, 22. maja, nastopili v Oberhausenu, dan kasneje pa v Stuttgartu v cerkvi, posvečeni sv. Konradu.

* * *

SKPD »F.B. SEDEJ«

vljudno vabi na

Zborovski koncert

mešanega zbora iz Števerjana in dekljskega zbora »Vesna« iz Križa pri Trstu

Zborovodja prof. Bogdan Kralj
Župnijska cerkev v Števerjanu,
nedelja, 22. maja, ob 19.30.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« -
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega
tiska v Italiji

da prihaja denar iz bank, v katera se je stekala vojna odškodnina. Kmalu so tako obnovili vse okoliške vasi s cerkvami in župnišči vred.

V Mirnu je novo cerkev dal pozidati župnik Oskar Pahor, ki je tudi vodil dela na Gradu, kajti gradenska cerkev je vedno veljala za podružnico mirenske župnije.

Iz Šentviškega zavoda sem leto za letom prihajal na počitnice v Miren, to je domov. Oče je postavil barako v neposredni bližini današnje bencinske črpalke. Tu je družina ostala, dokler se ni obnovila naša hiša. Ko sem obiskoval II. razred gimnazije, je tudi naš zavod in njegove dijake zajela španska gripa in terjala več žrtev. Za to boleznijo so umrli naš prefekt, naš profesor nemščine in šest dijakov. Med boleznijo se je zlasti odlično izkazal ravnatelj dr. Janez Gnidovec, ki je vsak dan obiskoval vse dijaške prostore in bil tako rekoč navzoč povsod. Leta 1923 je postal lazarist in je bil nato imenovan za škofa v Skopju in Prištini.

Na počitnice smo se vozili preko Jesenic in Podbrda. Karabinjer na italijanski strani je mnoge priimke bral popačeno, kar je med nami, primorskimi študenti, vzbujalo dokaj smeha. Delal pa se je, kot da nas ne sliši. Leta 1921, ko sem bil v četrti gimnaziji, me je italijanski inženir med vožnjo proti domu vprašal, zakaj hodim v šolo v Jugoslavijo. Še zdaj se mi čudno zdi, da sem znal tako pogumno in pravilno odgovoriti: »Perchè io studio più volentieri in quel Paese« (ker raje študiram v tisti državi).

Tedaj se je v Italiji že pojavljala fašizem. Med vaščani pa ni bilo nekdanjih predvojnih združ: bili smo vsi enotni. Kot so redke bele vrane, tako so bile redke črne srajce, vendar so se pojavile tudi med domačini. Ko je naša mladina uprizorila »Miklovo Zalo«, je moral nekdo obvestiti fašistično organizacijo, da Turki v tej predstavi simbolizirajo Italijane. Moji starejši brat Tone je igral glavno vlogo, fašisti pa so ga pričakali in ga bili s puškinih kopitom.

Ko sem jeseni leta 1924 odhajal v osmo gimnazijo, smo v Mirnu dobili novega župnika. G. Anton Grbec je bil premeščen v Šempeter, iz te župnije pa je prišel v Miren g. Oskar Pahor, ki je tu ostal do leta 1964. Junija leta 1925

je bila matura. Zrelotne izpite je položilo 14 dijakov. Z maturitetnim spričevalom v roki sem šel v Ljubljano. Z mojega obraza je žarela taka sreča, da sem imel občutek, kot da bi vsakdo, ki me je srečal, vedel, da sem abiturient. V Ljubljani sem stopil na vlak in se odpeljal proti Gorici. V Šempetru sem obiskal svojega nekdanjega župnika Grbca. Njegova gospodinja mi je takoj dobila konja in voz, na katerega sem naložil svojo težko skrinjo, ki je bila delo mizarja na Rečici. Tako sem se z magoslavno pripeljal domov, zvečer pa me je prišel pozdravit ves pevski zbor. Bilo je veliko petja, čestitk, voščil.

Sredi počitnic sem nekega dne stopil k očetu v urad čevljarke zadruge in mu povedal, da rabim deset lir za zdravniško spričevalo, ki ga moram priložiti prošnji za vpis v bogoslovje. Naredil sem tako nov življenjski korak. Kljub fašizmu smo se bogoslovci in drugi študentje skrivaj zbirali pod vodstvom Filipa Terčelja in nekaterih njegovih sovrstnikov; srečanja so bila ali na Čavnu ali na Sv. Višarjah. Poslušali smo predavanja, ki so v nas krepila narodno zavest in vzajemnost. Fašizem je medtem zatrl vse naše kulturne in gospodarske ustanove, med njimi mirensko čevljarke zadruge.

V takem vzdušju sem dočkal svoj »novomašniški špektakel«, kot se izi-dor Cankar izraža o svoji novi maši, ki jo je imel pod staro Avstrijo nekje v Slavoniji. Špektakel pravim zato, ker so za to priložnost privrele v Miren množice iz vseh okoliških vasi. Bilo je več slavolokov; na enem sem si zapomnil napis: »Pozdravljen, otrok Boga, sin domovine, hlapec nikogar!«

Karabinjerski maršal je nekoga vprašal, kaj pomeni ta napis. Mož se je dobro znašel in dejal: »To je molitvica za vso srečo v novi domovini.« »Bravi!« je odgovoril, kajti tolikšno vseljudoško navdušenje ga je v njegovi policijski službi naravnost ohromelo.

V novomašniških počitnicah sem hotel prirediti romanje na Trsat. S se-znamom udeležencev sem šel na kvesturo, da bi dobil skupni potni list. Kvestor se mi je pomilovalno posmehnil in rekel: »Je mogoče, da je mlad izobraženec tako naiven?«

(Dalje)